

20 בפברואר 2014

לכבוד
רב ניצן יוחנן דנינו
מפכ"ל המשטרה

הנדון: השימוש באקדח הטייזר במשטרת ישראל
מכתבנו מיום 29.2.2012; תשובתכם מיום 14.5.2012

1. בעקבות קבלת "נוהל הפעלת מש"ח טייזר" המעודכן מיום 6.10.13 ובהמשך להתכתבות שבנדון, אנו מוצאים לנכון לפנות אליך שוב ולבקש ממך **לבחון מחדש את אופן השימוש באקדחי הטייזר במשטרה ולצמצם את השימוש רק במקרים קיצוניים בלבד בהם קיים חשש ממשי לפגיעה באדם.**
2. אנו מברכים על השינויים שהוכנסו בנוהל המעודכן, ובמיוחד לעניין השימוש בטייזר כלפי אוכלוסיות רגישות והאיסורים על הפעלת המכשיר בנסיבות מסוימות (סעיף 6ג' לנוהל). למרות זאת, אין בנוהל כל שינוי בתפיסת הטייזר כ"אמצעי פחות מקטלני" ובעילות להפעלת המכשיר, המתירות שימוש נרחב בטייזר אף במקרים בהם לא קיימת סכנה ממשית ומיידית לפגיעה באדם.
3. חמור מכך, הנוהל העדכני מרחיב את השימוש בטייזר. כך, בעוד הנוהל הישן אסר על הפעלת הטייזר למשך יותר מ-10 שניות או שתי לחיצות של 5 שניות כל אחת, הנוהל החדש מתיר שימוש במכשיר של עד 15 שניות או שלוש לחיצות (סעיף 9ב לנוהל).
4. בנוסף, בעוד שבנוהל הישן היה איסור ברור לשימוש בטייזר במסגרת "טיפול בהפרות סדר" (סעיף 8ג לנוהל הישן), איסור זה הושמט מהנוהל החדש. נבקשכם להבהיר: **האם משינוי זה יש ללמוד כי הטייזר מותר היום לשימוש בפעילות המשטרה בהפגנות ובהפרות סדר?**
5. כפי שיפורט להלן, עמדתנו היא, כי יש להגביל את השימוש בטייזר למקרים שקיימת **סכנה מוחשית לאדם**. עמדה זו מבוססת הן על ממצאים מחקריים ואמפיריים המעידים על קיומו של קשר בין השימוש בטייזר לבין פציעתם ומותם של אזרחים בעקבות שימוש שנעשה כנגדם (בין באופן ישיר ובין באופן עקיף) והן על בחינה של נהלים מקבילים במדינות אחרות.
6. הנוהל החדש הינו "מתירני" בהרבה מהמקובל בעולם, הוא אינו נותן מענה לחששות הקיימים ומתיר שימוש יתר במכשיר, אף במקרים שבהם לא נשקפת סכנה ממשית לפגיעה באדם.

הטייזר – אמצעי שאינו קטלני?

7. במכתבנו שבנדון עמדנו בהרחבה על המידע שהצטבר בעולם, המעיד על הסכנות הטמונות בשימוש בטייזר. מקרים ומחקרים מהתקופה האחרונה אשר יפורטו להלן מחזקים את הספק הקיים באשר להיותו של הטייזר אמצעי שאינו מקטלני, כפי שהוא מוגדר על ידי המשטרה.

8. תשובותיכם לטענותינו מבוססות בעיקרן על עמדת ה-NIJ (סוכנות המחקר של משרד המשפטים האמריקאי), אשר לפיה הטייזר מוגדר כטכנולוגיה פחות מקטלנית שמידת המסוכנות שלו לחיים ולגוף נמוכה. אלא שדווקא עיון בדו"ח ה-NIJ אליו הנכם מפנים מראה כמה חשוב להכפיף את השימוש באקדחי טייזר לכללים מחמירים הרבה יותר מאלה שאומצו בנוהל החדש. אמנם, ועדת המומחים של ה-NIJ לא שוכנעה בקיומם של ממצאים חד משמעיים, המצביעים על קשר סיבתי מוכח בין השימוש בטייזר לבין גרימת מוות¹, אולם גם היא הצביעה על קיומם של מקרים, בהם אנשים מתו לאחר השימוש במכשיר, מבלי שהיו קיימים גורמי סיכון משמעותיים אחרים.² כמו כן, מחקרי ה-NIJ קובעים מפורשות כי המסקנות לגבי בטיחות השימוש במכשיר חלות אך ורק לגבי אוכלוסייה בוגרת ובריאה.³ זאת ועוד - נוכח ספרות מחקרית עצמאית עדכנית יותר, כפי שהוצגה לעיל מסקנות ה-NIJ מוטלות בספק.

9. מסקנה מדאיגה נוספת העולה מדו"ח ה-NIJ היא, כי הנתונים מראים, שהשימוש בטייזר הופך במהרה לתחליף לאמצעים אחרים ונעשה בו שימוש נרחב הרבה יותר מאשר באמצעים אחרים:

"...they are rapidly overtaking other force alternatives...their ease of use and popularity among officers raise the specter of overuse."⁴

10. כמו כן, בסעיף 3(ב) לתשובתכם שבנדון התייחסתם למסקנת דו"ח ועדת Braidwood וטענתם, כי הועדה לא הגיעה להסכמה לגבי סיבת מותו של הנפטר וכי לא מצאו לנכון להמליץ המלצה שלילית כלשהיא לגבי עצם השימוש בטייזר. התייחסותכם מתעלמת מהמסקנה החד משמעית של הועדה לפיה הועדה מצאה באופן ברור כי הטייזר יכול לגרום למוות גם באוכלוסייה בריאה. אמנם הועדה לא מצאה לנכון לבטל לגמרי את השימוש בטייזר, אולם המליצה על שינויים מרחיקי לכת בנהלים תוך הגבלה ניכרת של הנסיבות בהן מותר לעשות שימוש במכשיר. המלצות הוועדה לגבי הנסיבות המתירות שימוש בטייזר רחוקות מהקבוע בנוהל המשטרה בישראל, כפי שיפורט להלן.

---

¹ U.S Department of Justice, Office of Justice Programs, National Institute of Justice, Study of Deaths Following Electro Muscular Disruption, p. 23. May 2011. <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/233432.pdf>.

² Ibid, p. 23

³ U.S Department of Justice, Office of Justice Programs, National Institute of Justice, Police Use of Force, Tasers and Other Less-Lethal Weapons, p.4, May 2011.

⁴ Ibid, p. 15

עדויות ומחקרים

11. על פי דוח של ארגון אמנסטי הבינ"ל ממאי 2013, מאז שנת 2001 540 איש מתו לאחר שנורה מאקדח טייזר. ב- 60 מהמקרים נמצא שהטייזר היה גורם ישיר או מסייע למוות. כמו כן, מהדוח עולה כי מרבית האנשים שמתו בעקבות ירי הטייזר כלפיהם, לא היו חמושים ולא היו סכנה חמורה כאשר נורו.⁵
12. לאחרונה ארעו מספר מקרים נוספים של מוות בעקבות שימוש בטייזר המעלים שוב את החששות בדבר בטיחות המכשיר: ב-6.8.13 מת צעיר בן 18 במיאמי אשר נתפס כשהוא מצייר גרפיטי ונורה מאקדח טייזר במהלך המרדף המשטרתי אחריו;⁶ ב-11.11.13 מת אדם במונטריאול לאחר שנורה מאקדח טייזר;⁷ ביולי 2013 מת צעיר בן 23 במנצ'סטר בעקבות שימוש באקדח טייזר נגדו.⁸
13. בספרות המחקרית הבוחנת את השפעות הפעלת מכשיר הטייזר כלפי אדם, לא קיימת הסכמה חד משמעית להיותו של הטייזר מכשיר שאינו מסכן חיים. קיימת מחלוקת בקרב אנשי רפואה בנושא זה, המחייבת התייחסות זהירה וחשדנית כלפי המכשיר והגבלת השימוש בו למקרים קיצוניים בלבד שבהם נשקפת סכנה ממשית לאדם.
14. מחקרים מהתקופה האחרונה מצאו כי השימוש בטייזר אחראי למקרים של מוות פתאומי. כפי שכבר הצגנו בפניכם בעבר, במחקר שפורסם במאי 2012 בכתב העת של ה-American Heart Association נמצא, כי שימוש בטייזר עשוי להוביל להתקף לב פתאומי ואף למוות. המחקר בחן 8 מקרים שארעו בין השנים 2006-2009 שבהם אנשים בריאים איבדו את הכרתם בעקבות השימוש בטייזר נגדם ו-7 מהם מתו.⁹
15. מאמר נוסף מהעת האחרונה בדק מקרה של שבץ מוחי שנגרם לבחור בריא בן 32 שנורה מאקדח טייזר ולא נמצאה סיבה אחרת לגרימת השבץ. המחקר מצא כי ייתכן וקיים קשר בין השימוש בטייזר לבין שבץ מוחי.¹⁰
16. במחקר משנת 2012 אשר מומן על ידי ה-NIJ, נבדקו כ-14,000 מקרים של שימוש בכוח על ידי המשטרה בשבע ערים בארה"ב, מתוכם ב-2600 מקרים נעשה שימוש בטייזר. המחקר מצא, כי הסכנה לפגיעה באזרחים גבוהה בהרבה כאשר נעשה שימוש בטייזר על ידי השוטר לעומת השימוש באמצעים אחרים:

"[C]itizens were injured **41.2%** of the time (322 of 781 encounters) when officers used a CED only, **47.0%** of the time (858 of 1,826 encounters)

⁵ <http://www.amnesty.org/en/region/usa/report-2013>

⁶ <http://www.reuters.com/article/2013/10/12/us-usa-tasers-idUSBRE99B06E20131012>

⁷ <http://www.bbc.co.uk/news/world-us-canada-24915813>

⁸ <http://www.theguardian.com/uk-news/2013/jul/11/man-dies-tasered-by-police>

⁹ Douglas P. Zipes, "Sudden Cardiac Arrest and Death Following Application of Shocks from a TASER Electronic Control Device," *Circulation*, Vol. 125, p. 2417-2422 (2012). (<http://circ.ahajournals.org/content/125/20/2417.full>).

¹⁰ Nicholas Bell, Matthew Moon & Peter Dross, "Cerebrovascular Accident (CVA) in Association with a Taser-induced Electrical Injury," *Emergency Radiology* (November 2013). <http://link.springer.com/article/10.1007/s10140-013-1180-2#page-1>.

when officers used a CED with some other form of force, and **28.9%** of the time (3,267 of 11,306 encounters) when no CED was used. As a result...**citizens were significantly more likely to be injured in cases involving a CED compared to those cases when no CED was used...**"¹¹

17. יש לציין, עם זאת, כי אותם חוקרים מצאו במחקר שפורסם באותה השנה, כי הסיכוי לפגיעה בשוטר יורדת כמעט ב-50% כאשר הוא עושה שימוש בטייזר לעומת מקרים בהם נעשה שימוש באמצעים אחרים.¹²

18. במחקר משנת 2009 נערכה השוואה בין מספר אירועי המוות הפתאומיים של עצורים במספר ערים בקליפורניה לפני הכנסת השימוש בטייזר ולאחריו ונמצא, כי השימוש בטייזר העלה באופן משמעותי את מספר מקרי המוות בשנה הראשונה שלאחר הכנסת השימוש. בשנים שלאחר מכן הפער הצטמצם ומספר המקרים חזרו להיות דומים לתקופה שלפני השימוש בטייזר- הטייזר לא הקטין את מספר מקרי המוות כפי שניתן היה לצפות.¹³

19. בנוסף למחקרים שלעיל שמעידים על קיומו של קשר סיבתי ישיר בין השימוש בטייזר לבין מקרי מוות, מחקרים רבים מצביעים על קיומן של אוכלוסיות הנמצאות בקבוצת סיכון מוגברת למות כתוצאה מירי טייזר. בין היתר הצביעו המחקרים על אוכלוסיות בעלות רגישות מיוחדת: אנשים תחת השפעת סמים ואלכוהול, חולי לב, קשישים, הסובלים מחלות נפשיות ועוד.¹⁴

20. אין להתעלם גם מהנוק הנפשי הנגרם לאדם אשר שני חצים ננעצים בגופו ומעבירים בגופו זרם חשמלי אשר גורם לו לשיתוק אף אם מדובר בשיתוק זמני.

עילות לשימוש בטייזר:

א. הכלל: רק במקרה של פגיעה בגוף

21. נוכח האמור לעיל, השימוש בטייזר צריך להיות מוגבל אך ורק למקרים שבהם החשוד או העצור **מסכן את הזולת או שנסקפת ממנו סכנה מיידית לפגיעה באדם.**

22. התנאים המתירים שימוש במכשיר הטייזר על פי הנוהל המעודכן הינם נרחבים ואינם **מגבילים את השימוש למקרים בהם נסקפת לאדם סכנה.** הטייזר מותר לשימוש באחד משלושה מצבים: כסמכות נלווית לביצוע מעצר, לצורך הגנה עצמית או כאמצעי לריסון עצורים. ההיתר הכללי

¹¹ William Terrill and Eugene A. Paoline, "Conducted Energy Devices (CEDs) and Citizen Injuries: The Shocking Empirical Reality," **Justice Quarterly**, vol. 29(2), p. 165-166 (2012).

¹² Eugene A. Paoline, William Terrill and Jason R. Ingram, "Police Use of Force and Officer Injuries: Comparing Conducted Energy Devices (CED's) to Hands-and Weapon-Based Tactics," **Police Quarterly**, Vol 15(2), p. 115-136 (2012).

¹³ Lee BK., Vittinghoff E., Whiteman D., Park M., Lau LL. & Tseng ZH. "Relation of Taser (Electric Stun Gun) Deployment to Increase in in-Custody Sudden Deaths," **American Journal of Cardiology**, Vol. 103 (6) (2009).

¹⁴ Ederheimer, J., Warner, M., Johnson, W. & Fridell, L. "Conducted energy devices: Research on proximate deaths." *American Society of Criminology* (2006); Strote, J. & Hutson, H. "TASER use in restraint-related deaths," **Prehospital Emergency Care**, 10(4):447 – 450 (2006).

שניתן לשימוש בטייזר במקרים של "סמכות נלווית לביצוע מעצר" ו"כאמצעי לריסון עצורים" פותח פתח רחב ביותר לשימוש יתר במכשיר גם במקרים שבהם ראוי להשתמש באמצעים חמורים ומסוכנים פחות מהטייזר.

23. סעיף 10(א) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה-מעצרים), התשנ"ו-1996, שהינו הבסיס החוקי המתיר שימוש בטייזר "כאמצעי לריסון עצורים" (סעיף 7(א)3 לנוהל), קובע כי:

"ניתן לנקוט אמצעים סבירים, לרבות שימוש בכוח, כנגד עצור, שקיים חשש כי הוא עומד להימלט או לגרום נזק לגוף או לרכוש, כדי למנוע את הבריחה או את הנזק כאמור, וכדי להשליט סדר במקום המעצר".

24. סעיף זה מתיר, על פניו, שימוש נרחב ביותר בטייזר אף לצורך מניעת נזק לרכוש. שימוש בטייזר לצורך מניעת גרימת נזק לרכוש, כאשר לא נשקפת כל סכנה לפגיעה באדם, אינו סביר ואינו מידתי.

25. מהשוואת הנוהל של משטרת ישראל לנהלי מדינות אחרות עולה, כי העילות המתירות שימוש בטייזר בישראל רחבות הרבה יותר מהנהוג בעולם, ומעלות חשש כבד לשימוש יתר בטייזר ולפגיעה בחיי אדם. למרות שהנוהל קובע, כי השימוש צריך להיות סביר ומידתי להשגת המטרה, אין בקביעה זו די. יש לקבוע מפורשות בנוהל כי השימוש בטייזר צריך להיות שמור במקרים בהם נשקפת סכנה מוחשית לפגיעה באדם.

26. במכתבם מיום 14.5.12 ציינתם, כי השימוש באמצעים פחות מקטלניים כדוגמת הטייזר נועד "להמעיט ככל הניתן את השימוש בכלי ירייה קטלניים ובכך להפחית גם את הסיכונים של האוכלוסייה שלעברה נדרש להפעיל כוח לצורך ביצוע תפקידי המשטרה". מטרה זו הינה מבורכת וראויה אלא שבפועל, הטייזר אינו מהווה תחליף לשימוש בכלי ירייה קטלניים. על פי הנוהל וכן מהמקרים שדווחו בתקשורת עולה, כי הטייזר משמש תחליף לאמצעים כגון תרסיס פלפל או שימוש בכוח פיזי. ברי, כי לשוטר נוח יותר להשתלט על חשוד מתפרע באמצעות ירי בטייזר מרחוק וללא מגע בחשוד, אולם במרבית המקרים סביר להניח שמספר שוטרים יחדיו מסוגלים להתגבר על התנגדות של אדם למעצר ללא חשש לפגיעה גופנית ממשית בחשוד או בעצמם. נוכח החששות שהועלו לעיל לגבי השלכות השימוש בטייזר ובמיוחד לאור החשש לשימוש יתר, כפי שאף עולה מדוח ה-NIJ, יש להגביל את הטייזר לנסיבות חמורות בלבד שמתקיים חשש מיידי לפגיעה בגוף.

27. גם ועדת האתיקה של ההסתדרות הרפואית בישראל קבעה באוקטובר 2013, כי נוכח הסכנות הטמונות בשימוש במכשיר לבריאותו ולחיייו של אדם, יש להתייחס לטייזר כאל נשק חס לכל דבר ומשכך הוראות השימוש בטייזר חייבות להיות זהות להוראות השימוש בנשק חס.¹⁵

28. להלן מספר דוגמאות לנהלים ממדינות שונות הקובעות הגבלות מחמירות בהרבה לשימוש בטייזר מהנהוג בישראל, ובכל מקרה מתירות את השימוש רק במקרים של פגיעה באדם או חשש מיידי לפגיעה כזו.

¹⁵ 10.2013 - השימוש באקדח טייזר, אתר ההסתדרות הרפואית.

<http://www.ima.org.il/MainSite/ViewCategory.aspx?CategoryId=8123>

א. כך, לדוגמה, נהלי השימוש בטייזר במחוז דרום ווילס בבריטניה קובעים, כי השימוש במכשיר מותר במקרים הבאים:¹⁶

- Protect human life;
- Protect yourself or others where **violent confrontation or violent resistance is occurring or imminent** ;
- Protect an officer(s) in danger of being overpowered or to protect themselves or another person from the risk of **actual bodily harm**; or
- Protection from animals.

ב. בנהלי משטרת פורטנלנד, אורגון נקבעה הוראה דומה:¹⁷

Except in situations specifically described below, members are authorized to use Taser in probe mode only **in response to active aggression or active resistance** that, in the member's reasonable judgment, **may result in physical injury** to the member or another.

ג. גם בנהלי משטרת קנדה השימוש בטייזר מוגבל במקרים בהם נגרמת פגיעה גופנית או שיש חשש שתגרם פגיעה באופן מיידי:¹⁸

When a subject is **causing bodily harm** or the member believes on reasonable grounds, that the subject **will imminently cause bodily harm** as determined by the member's assessment of the totality of the circumstances.

29. גם בדו"ח ועדת Braidwood נקבע הכלל לפיו השימוש בטייזר יעשה אך ורק במקרים של פגיעה בגוף:¹⁹

I recommend that officers of provincially regulated law enforcement agencies be prohibited from deploying a conducted energy weapon unless the subject's behaviour meets one of the following thresholds:

- the subject is **causing bodily harm**; or
- the officer is satisfied, on reasonable grounds, that the subject's behaviour **will imminently cause bodily harm**.

ב. התנגדות פאסיבית אינה עילה לשימוש בטייזר

30. על פי סעיף 7 לנוהל המעודכן, הטייזר מותר לשימוש כסמכות נלווית לביצוע מעצר וזאת על בסיס הסמכות הקבועה בסעיף 19 לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש)[נוסח חדש], תשכ"ט-1969.

---

¹⁶ New South Wales Police Force, Use of Conducted Electrical Weapons (Taser), par. 8, July 2013.

https://www.police.nsw.gov.au/_data/assets/pdf_file/0006/188322/TASER_Use_Public_Information.pdf

¹⁷ City of Portland Oregon, Police Bureau, Directive 1051.00: Taser, Less Lethal Weapon System.

<http://www.portlandoregon.gov/police/article/416401>

¹⁸ Royal Canadian Mounted Police, Operational Manual-Conducted Energy Weapon, 6.2.2012.

<http://www.rcmp-grc.gc.ca/ccaps-spcca/cew-ai/operations-17-7-eng.htm>

¹⁹ Braidwood Inquiry, Part 10, Recommendation 3, 18.6.2010.

http://www.braidwoodinquiry.ca/report/PI_html/10-Recommendations.php

סעיף 19 לפקודה מתיר "שימוש בכל אמצעי סביר הדרוש לביצוע המעצר, אם האדם מתנגד למעצר או מנסה להתחמק ממנו".

31. במספר רב של נהלים ומסמכים הנוגעים לשימוש בטייזר, נקבע מפורשות, כי רק במקרה של תוקפנות אקטיבית או התנגדות אקטיבית למעצר, קיימת עילה לשימוש בטייזר והודגש, כי התנגדות פאסיבית אינה מהווה עילה.

32. כך, לדוגמה, בנהלים, שגובשו על ידי משרד המשפטים האמריקאי ו- The Police Executive Research Forum ב-2011 לגבי השימוש במכשיר הטייזר (להלן – "נהלי משרד המשפטים האמריקאי"),²⁰ נקבע בסעיף 25:

ECWs should be used only against subjects who are **exhibiting active aggression** or who are **actively resisting** in a manner that, in the officer's judgment, is likely to result in **injuries to themselves or others**. **ECWs should not be used against a passive subject.**

33. גם בנהלי משטרת פורטנלנד נקבע מפורשות, כי לצורכי ביצוע מעצר ניתן לעשות שימוש בטייזר כאשר קיימת התנגדות פיסית למעצר היוצרת סכנה לפגיעה באדם:

Members are authorized to use Taser to take a subject into custody when the subject makes or is a credible threat to engage in **physical resistance that is likely to create a risk of injury to members or others**.

34. גם בנהלי המשטרה בדרום ווילס נקבע כי:

A taser should not be used in any mode:

against **passive non-compliant subjects** who are exhibiting non-threatening behaviour which may include:

- a) Refusing to move or offering little or no physical resistance
- b) Refusing to comply with police instructions
- c) Acting as a dead weight or requiring an officer to lift, pull, drag or push them in order to maintain control

35. אין זה סביר להשתמש במכשיר הטייזר כנגד אדם שאינו משתף פעולה עם ניסיון המעצר אך אינו מתנהג באופן שעשוי לסכן את השוטר, את עצמו או אדם אחר. לאור זאת, גם בהקשר של ביצוע מעצרים, יש להגביל את הסמכות להשתמש בטייזר למקרים בהם הדבר נדרש כדי למנוע סכנה גופנית לאדם. בנוסף, ולמען הסר ספק, מן הראוי להוסיף לנוהל איסור מפורש על שימוש בטייזר כנגד חשודים אשר מתנגדים באופן פאסיבי בלבד למעצר (אינם משתפים פעולה).

---

²⁰ Police Executive Research Forum and Community Oriented Policing Services, U.S Department of Justice, **Electronic Control Weapon Guidelines**, 2011. <http://cops.usdoj.gov/Publications/e021111339-PERF-ECWGb.pdf>

ג. בריחה כשלעצמה אינה עילה מספיקה לשימוש בטייזר

36. באופן דומה, יש לקבוע כי בריחה ממעצר אינה עילה **המספיקה כשלעצמה** לשימוש בטייזר. ראשית, אדם בורח אינו מהווה, בדרך כלל, סכנה לזולת המצדיקה שימוש בנשק מסוג זה. שנית, ירי לעבר אדם שנמצא בתנועה מגביר את הסכנה לפגיעה חמורה בו (בשל סכנת נפילה וכן בשל הקושי לשלוט במקום פגיעת חיצי הטייזר).

37. בנהלי המשטרה בדרום ווילס נקבעו מספר מקרים בהם אין להשתמש בטייזר אלא בנסיבות יוצאות דופן, ובין היתר (סעיף 8.2):

vii. against a subject who is fleeing. **Fleeing should not be the sole justification for using a Taser against a subject.** Officers should consider the subject's threat level to themselves or others and the risk of injury to the subject before deciding to use a Taser .

38. גם סעיף 26 לנוהלי משרד המשפטים האמריקאי קובע, כי בריחה כשלעצמה אינה עילה מספקת לשימוש בטייזר:

Fleeing should not be the sole justification for using an ECW against a subject. Personnel should consider the severity of the offense, the subject's threat level to others, and the risk of serious injury to the subject before deciding to use an ECW on a fleeing subject.

39. כך גם נהלי משטרת פורטלנד, אורגון מתייחסים לאיסור על הפעלת הטייזר כלפי אדם רץ:

Members shall not use Taser to stop a subject who is running unless the member has reason to believe the subject presents an immediate threat of physical injury, or the escape of the subject presents a significant danger to the public, officers or the subject. This threat must outweigh the risk of injury to the subject that might occur as a result of an uncontrolled fall while the subject is running.

40. לאור זאת, יש להוסיף לנוהל איסור על שימוש בטייזר כדי לעצור אדם הבורח אלא בנסיבות שברירתו מהווה סכנה מיידית לציבור.

ד. איסור מוחלט על שימוש בטייזר כנגד עצורים כבולים

41. הנוהל קובע, כי השימוש בטייזר כלפי עצורים כבולים/אזוקים יעשה "ככללי" במקרה של הגנה עצמית בלבד. הוראה זו הינה מעורפלת ולא ברור ממנה באילו מקרים אפשר לעשות שימוש במכשיר כנגד עצור כבול שלא במסגרת הגנה עצמית. עמימות זו עשויה להוביל לשימוש בטייזר גם כלפי עצורים כבולים, שלא צפויה מהם כל סכנה לאדם. יש לקבוע כלל ברור וחד משמעי **האוסר על שימוש בטייזר כלפי עצורים כבולים/אזוקים**. לכל הפחות, יש לקבוע כלל ברור לפיו השימוש בטייזר כלפי עצורים כבולים ייעשה אך ורק במקרים מובהקים של הגנה עצמית.

42. אפילו בדו"ח ה-NIJ עליו נסמכת המשטרה רבות, נקבע, כי ראוי לקבוע בנהלים איסור מוחלט על שימוש בטייזר נגד חשודים כבולים או להגביל שימוש כזה לנסיבות חמורות המוגדרות באופן ברור.

Policies and training should address the use of CEDs on suspects who are controlled (e.g., handcuffed or otherwise restrained) and should either **prohibit such use outright** or limit them to **clearly defined, aggravated circumstances**²¹.

43. בנוסף, סעיף 18 לנהלי משרד המשפטים האמריקאי קובע איסור גורף על שימוש בטייזר כלפי אנשים אזוקים, אלא אם הדבר הכרחי כדי למנוע ממנו פגיעה גופנית רצינית לעצמו או לאחרים ובנוסף כאשר אמצעים חמורים פחות שבהם נעשה שימוש לא היו יעילים:

ECWs should not be used on handcuffed subjects unless doing so is necessary to prevent them from causing **serious bodily harm** to themselves or others and if **lesser attempts** of control have been ineffective.

44. הוראה דומה קיימת גם בנהלי משטרת פורטלנד, אורגון:

Taser shall not be used on a handcuffed subject unless the subject is actively engaged in behavior that is a **substantial risk to the subject, member or others, and no other reasonable force options are available**.

אוכלוסיות רגישות

45. הנוהל החדש כולל התייחסות נרחבת יותר מהנוהל הישן לאוכלוסיות רגישות, אשר כלפיהן אין להפעיל את המכשיר אלא לצורך הגנה עצמית (קשישים וילדים, אישה בהריון, אנשים הסובלים מבעיה רפואית). למרות שתיקון זה הינו מבורך, ברי, כי במקרים רבים לא יכול שוטר הנמצא בזמן פעילות מבצעית להעריך את מצבו של החשוד.

46. כפי שעולה גם מתשובתכם שבנדון: "לרוב, במקרים של עימותים [...] קיים קושי אובייקטיבי לזהות את מצבו הבריאותי או הפיזיולוגי של אדם (אדם בעל היסטוריה רפואית קרדיולוגית, אדם המטופל בקוצב לב, אישה בשבועות הראשונים להריונה, או אדם הנוטל סמים)". (סעיף 2(ז)).

47. בנוסף, דווקא האוכלוסיה הנמצאת בקבוצת הסיכון המוגבר היא זו שסביר להניח שתמצא במגע אינטנסיבי יותר עם המשטרה (אנשים תחת השפעת סמים ואלכוהול ואנשים הלוקים בנפשם). כתוצאה מכך, סביר להניח, כי בפועל השימוש בטייזר נעשה לרוב כלפי אוכלוסיות שלגביהן הוכח במחקר המדעי, כי הוא מגביר את הסיכון למוות.

48. השילוב בין חוסר האפשרות להעריך את מצבו של החשוד לבין הסיכוי הרב, כי החשוד נמנה עם האוכלוסיה בעלת הרגישות המיוחדת, מחייב את המשטרה להתייחס לטייזר כאל מכשיר בעל פוטנציאל קטלני בכל מקרה.

²¹ דו"ח ה-NIJ, ה"ש 1 לעיל, עמ' 15.

49. לכל הפחות, יש להוסיף לרשימת האוכלוסיות הרגישות גם חשודים תחת השפעת סמים ואלכוהול, אשר על פי המחקרים שהוצגו לעיל, מצויים בקבוצת סיכון מוגבר למות.

50. כמו כן, יש לקבוע מפורשות, כי אין להפעיל את המכשיר כלפי קשישים וילדים.

51. כך, לדוגמה, בנהלי משרד המשפטים האמריקאי, נקבע, כי:

Some populations currently believed to be at a heightened **risk for serious injury or death following an ECW application** include **pregnant women, elderly persons, young children, visibly frail persons or persons with a slight build, persons with known heart conditions, persons in medical/mental crisis, and persons under the influence of drugs (prescription and illegal) or alcohol.**²²

נהלים מעורפלים ונתונים לפרשנות:

52. נוסף לאמור לעיל, הנסיבות המתירות שימוש בטייזר על פי הנוהל אינן חד משמעיות, הן מעורפלות ונתונות לפרשנות. כך, לדוגמה, בסעיף 9(ג)1 נקבע כי יש להימנע "ככל הניתן" משימוש כלפי קשישים וילדים ובסעיף 9(ג)7 נקבע כאמור כי נגד עצורים כבולים/אזוקים ניתן לעשות שימוש "ככלל" במקרה של הגנה עצמית בלבד.

53. המושגים "ככל הניתן" ו"ככלל" פותחים פתח נרחב לפרשנות מגוונת ובלתי אחידה באשר לשימוש בטייזר כלפי אוכלוסיות אלו מבלי שברור מהם המקרים החריגים בהם ראוי לעשות שימוש בטייזר כלפי קשישים וילדים וכן כלפי עצורים כבולים/אזוקים שלא במסגרת הגנה עצמית.

54. נוכח החשש לשימוש יתר במכשיר הטייזר, דו"ח ה-NIJ קובע, כי יש לקבוע נהלים ברורים לשוטרים לגבי התנאים המצדיקים שימוש בטייזר ולגבי המקרים בהם אין לעשות שימוש במכשיר.²³

55. יש לקבוע בנוהל תנאים ברורים ונוקשים לשימוש באקדחי טייזר וזאת נוכח העדויות על שימוש מופרז שעושה המשטרה באקדחי טייזר ולאור העובדה כי השלכות השימוש בטייזר אינן חד משמעיות והן שנויות במחלוקת בספרות המדעית.

לסיכום

56. הנוהל העדכני המסדיר את השימוש של המשטרה במכשיר הטייזר קובע עילות רחבות מדי לשימוש בטייזר ומתיר מרחב שיקול דעת גדול בידי השוטרים, הפותח פתח לשימוש יתר במכשיר.

²² U.S Department of Justice and Police Executive Research Forum, **Electronic Control Weapon Guidelines**, p.14, 2011 (<http://www.policeforum.org/library/use-of-force/ECWguidelines2011.pdf>).

²³ דו"ח ה-NIJ, ה"ש 1 לעיל, עמ' 15.

התרת השימוש בטייזר גם במקרים שבהם לא קיימת סכנה לפגיעה בזולת הינה בלתי סבירה ובלתי מידתית, והיא מנוגדת בבירור להמלצות שנקבעו על ידי גופים בינלאומיים ולנהלים שאומצו במדינות אחרות.

57. לאור האמור לעיל, ראוי כי המשטרה תחזור ותבחן את הנהלים כמפורט לעיל. נודה על תשובתכם בהקדם.

בברכה,

אן סוציו, עו"ד

1. השימוש בטייזר יוגבל למקרים בהם נשקפת סכנה ממשית לפגיעה באדם או שקיים חשש לפגיעה מיידית באדם (וזאת במקום שלושת המצבים המופיעים בסעיף 7א' לנוהל).
2. אין להשתמש בטייזר במסגרת ביצוע מעצר כנגד חשוד שמתנגד באופן פאסיבי בלבד למעצר (תוספת לסעיף 6 ג' "דגשים כלליים").
3. אין להשתמש בטייזר כדי לעצור אדם שבורח אלא בנסיבות שברירתו עשויה להוות סכנה לציבור (תוספת לסעיף 6 ג' "דגשים כלליים").
4. יש להוסיף לרשימת האוכלוסיות הרגישות, אשר כלפיהן לא ייעשה שימוש בטייזר, גם חשודים המצויים תחת השפעת סמים ואלכוהול (בסעיף 6ג' (1) "אוכלוסיות רגישות").
5. אין להשתמש בטייזר כנגד עצורים כבולים/אזוקים (במקום סעיף 6ג' (7)).
6. אין להשתמש בטייזר כנגד קשישים וילדים (במקום סעיף 6ג' (1) ב').